

APRENDRE A FER ANÀLISIS DEMOGRÀFICS

- piràmides

- gràfics

Piràmides de població

- Teoria (1 i 2)

- Pràctica (3)

- Apunts sobre la demografia espanyola que us ajudaran a entendre, encara millor, els resultats de la piràmide

1. Com comentar una piràmide. Teoria

Com ja sabem, una piràmide demogràfica és un doble histograma o gràfic de barres consecutives on es representa la població per edats i sexes en un període determinat. La seva finalitat és exposar gràficament una sèrie de dades per poder orientar-les millor.

Abans d'iniciar el comentari haurem de fixar-nos que l'ordenada i l'abscissa guardin una proporció adequada perquè coincideixin les escales. Igualment, vigilarem que la distribució per edats estigui feta en períodes de 5 anys, però tenint present que els grups d'edat siguin de 0-4, 5-9, 10-14, 15-19 etcètera.

L'observació i el comentari pot dividir-se en els següents apartats:

1. **Descripció de la piràmide.** S'hauran de citar tots els elements que caracteritzin la piràmide, els quals després ens ajudaran a concretar les conclusions.

Ens fixarem en els següents aspectes :

- com és la *taxa de natalitat* (la base és el millor indicatiu:
base ampla - molta natalitat
base estreta – poca natalitat);
- si l'*esperança de vida* és molt alta en aquella població
- quina és l'estructura per edats (predomini de població jove, població envellida, etc);
- si hi ha diferències significatives en la població *segons el sexe*
- si hi ha osques, forat o buit en alguna generació que puguin fer-nos deduir algun tipus de catàstrofe demogràfica (guerres, epidèmies, etc.) ;
- si la piràmide reflecteix algun moviment migratori, i si aquest afecta més un sexe que l'altre.

2. Interpretació i valoració de la piràmide. Un cop analitzades les

dades més significatives, podem passar a situar la piràmide dins el model demogràfic que li correspongui.

En aquest punt, comparem la piràmide estudiada amb els tipus de piràmides característiques.

Si és en forma de campana, d'envelat o de bulb, comentant les seves característiques i fins i tot deduint si es tracta d'una piràmide d'un país pobre, poc desenvolupat o bé ric o sí és d'una categoria intermèdia.

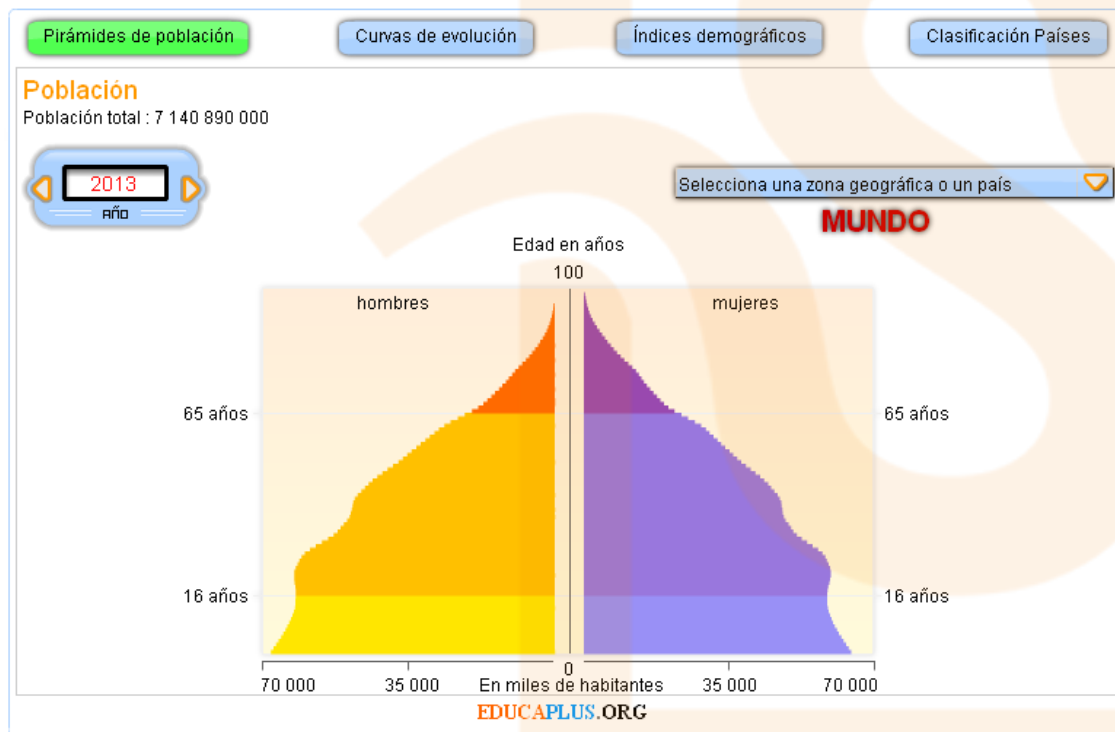
Si hi hem observat d'evidència d'alguna catàstrofe, (forat o buit de generacions) demogràfica, ens documentarem sobre la història del país per poder valorar millor les seves causes.

Per fi caldrà que ens plantejem el futur demogràfic que ens indica la piràmide i les seves possibles repercussions econòmiques. Així, ens preguntarem: són previsible molts naixements en el futur ,

i sigui quina sigui la resposta, quines conseqüències econòmiques pot tenir per al país, en el seu mercat de treball, en les despeses d'escolarització, en les despeses per jubilació, etc..?

Comentario Piramide de **Gtjoaquin Perales**

2. Piràmides del món

Font: http://www.educaplus.org/geografia/mun_piramides.html

3. Piràmide i dinàmica de la població d'Espanya.

Piramide dinámica de la población España 1991-2050 (eumed) de **Empar Gallego**

1. Característiques

L'evolució demogràfica d'Espanya durant el segle XX i fins avui ha estat notablement marcada per:

- l'augment de l'esperança de vida. El segle XX ha presenciat com cada vegada més espanyols i espanyoles han arribat a complir més anys i en millors condicions de vida.

Aquest allargament a més de contribuir a un creixement de la població ha canvia estructures com la pròpia institució familiar i els lligaments intergeneracionals; al contribuir

de forma determinant a l'extensió dels llinatges de tres i aparèixer llinatges de quatre generacions.

- El descens de la fecunditat des d' inici del segle XX,excepte el parèntesi del baby-boom (anys 60). Ara la caiguda més intensa es va iniciar a partir de 1976 amb la crisi

econòmica que va obligar a una emancipació més tardana dels joves del moment i que es traduirà també en una baixa fertilitat al retardar l' edat de tenir fills. A més en aquest

moment i ajudant a la baixa fertilitat hem d'apuntar d'altres factors com la incorporació de la dona al mercat laboral. Des d'una òptica demogràfica podíem dir que l'entrada en

el mercat de treball de les generacions buides nascudes a partir de 1976 podia estar actuant com revulsiu en la formació de noves famílies, al trobar-se en una situació laboral

potencialment molt favorable degut a la manca d'aquest i aquestes professionals en el mercat de treball.

- La inversió en el signe del saldo migratori . A mitjans dels anys 70 s'inicia els primers fluxos d'immigració internacional amb destí Espanya, es confirma durant els anys 80 i

s'accelera als anys 90. A la primera dècada del nou segle la immigració s'apunta com un des fenòmens que va contribuir més decididament al creixement de la població espanyola

amb l'increment dels fluxos migratoris de població estrangera que apuntem es caracteritzarà per l'acceleració, la diversificació dels seus orígens i els canvis en l'estructura per sexe

i edats, fonamentalment en la seva feminització(si emigren més dones que homes la societat a la que arriben tindrà un índex més alt de dones que no pas d'homes).

Però aquest tendència actualment es troba en declarada inversió. Hem passat de ser-hi un país **immigrant** a un país **emigrant** (2012)

- La baixa **mortalitat** però que seguirà actuant, cada vegada amb major incidència en les edats més avançades.

- **Natalitat baixa** que es mou a nivell de reemplaç i és aquí a on té un paper decisiu les migracions internacionals que amb els seus índex de natalitat més alts fan pujar la fecunditat del país d'arribada.

Per tant podem dir que actuen directament en el creixement de la població.

*Repasseu el terme transició demogràfica

1ª Primera Transició Demogràfica

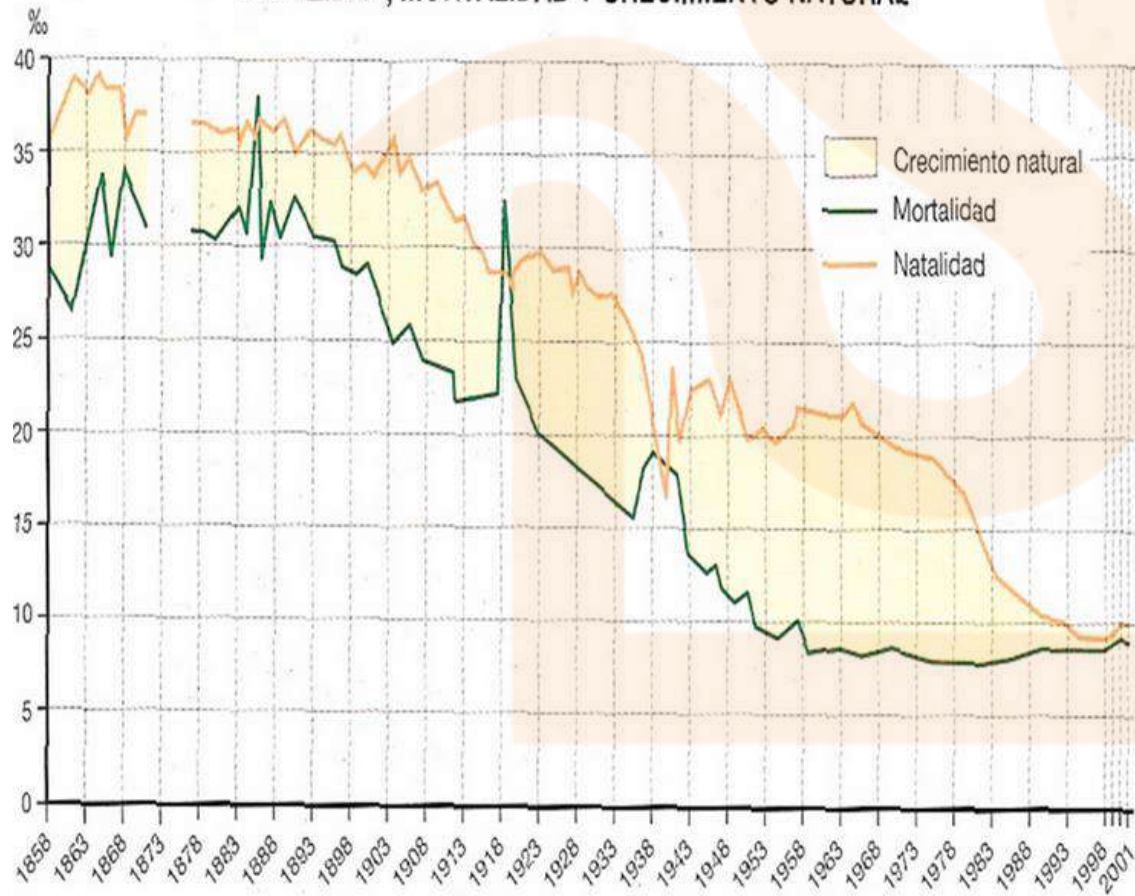
2ª Segona Transició Demogràfica

EXERCICI

Observeu aquest gràfic

Gràfic sobre l'evolució de la natalitat , mortalitati i creixement natural des de l'any 1858 fins a l'any 2001

NATALIDAD, MORTALIDAD Y CRECIMIENTO NATURAL

No existen datos para el periodo 1871-1877.

Fuente: Instituto Nacional de Estadística.

Qüestions:

1. Descriviu la informació representada en el gràfic.

- línia de la natalitat..fixeu-vos com ha anat baixant
- línia de la mortalitat (fixeu-vos en els anys 1885 i 1918 - grip-)
- concluir amb el creixement i lligar-lo amb les fases del model de transició.....

2. Definiu els conceptes taxa de natalitat i saldo migratori.

- taxa de natalitat . Són els nascuts en un any i la població total d'aquell any. S'expressa en tant per mil.
- Saldo migratori: indica el balanç existent entre els efectius de població emigrant i els efectius corresponents als immigrants. Si és positiu significa que l'arribada d'immigrants és superior a les pèrdues sofertes a causa de l'emigració. I al'inrevés si és negatiu.

3. Identifiqueu la transició demogràfica i expliqueu les característiques associades a l'etapa.

La teoria de la transició demogràfica comprèn quatre fases: fase demogràfica tradicional (etapa 1), fase de descens gradual de la mortalitat (etapa 2), fase de reajustament de la natalitat (etapa 3) i fase demogràfica moderna (etapa 4).

La fase demogràfica tradicional es caracteritza per taxes de natalitat i mortalitat molt altes, alta mortalitat infantil i alta taxa de fecunditat. Aquestes condicions es relacionen amb

manca de mesures sanitàries i higièniques i es pròpia de societats agrícoles i preindustrials. El creixement natural de la població és molt feble.

La fase de descens gradual de la mortalitat correspon a un període en el que la mortalitat descendeix notablement per la introducció de millores higièniques, sanitàries i alimentàries,

mantenint-se la natalitat en els valors de la fase anterior. Per això, la població experimenta un fort creixement natural.

La fase de reajustament de la natalitat correspon amb nous descensos de la mortalitat relacionats amb els avenços de la medicina i l'augment del nivell de vida.

També la natalitat descendeix per raons d'ordre social i econòmic, com la incorporació de la dona al món laboral, la progressiva urbanització de la població o el retard de la nupcialitat.

El creixement natural de la població comença a decreïxer.

La fase demogràfica moderna correspon a una societat desenvolupada en la que les dinàmiques socials i econòmiques de la fase anterior es consoliden i porten a una natalitat i mortalitat molt baixes, fins i tot poden donar-se creixements naturals negatius. En ocasions, la mortalitat repunta a causa de l'envelliment de la població.

4. Identifiqueu la segona transició demogràfica. Expliqueu les característiques demogràfiques principals associades a l'etapa.

Indicadors empírics que avalen la Segona Transició demogràfica

- Caiguda de la fecunditat i moltes vegades per sota de les taxes de reemplaç. La caiguda s'accentua en le sedats 15 a 24, mentrestant que darrera l'afinalització de la crisi econòmica 1975-1985 es produeix un cert efecte recuperació de la fecunditat entre les dones majors de 30 anys.
- Augmenta el percentatge de naixements il·legítimes o extramaritals
- Increment de l'edat mitjana de matrimoni.
- Augment dels divorcis. La taxa de divorcis tendeix a estabilitzar-se a partir de mitjans dels anys 80.
- Augmenta la cohabitació y la procreación dins de les unions consuesades, que sobretot s'expandeix en els anys 70 i 80 .
- Augmenten les famílies monoparentals (que incideix especialment sobre les dones).
- Augment de l'accés femení a l'educació i increment de l'aparticipació de la dona en el mercat laboral.

5. Comenta com es en l'actualitat la dinàmica de la població espanyola.

- La dinàmica de la població espanyola en l'actualitat, igual com passa a la resta de països europeus es caracteritza per unes taxes de natalitat i de mortalitat molt baixes, la qual cosa condiciona un creixement natural de la població extraordinàriament baix.
- La natalitat a Espanya va arribar als valors més baixos cap a mitjans de la dècada dels 90 (taxa de natalitat: 9,3, el 1995), amb una mortalitat també molt baixa ja des dels anys 60 (taxa de mortalitat: 8,0 el 1960 i 8,9 el 1995).
- Alhora, els avenços progressius de la medicina i la millora de les condicions socioeconòmiques de la població han permès un augment continuat de l'esperança de vida que se situa actualment al voltant dels vuitanta anys, fet que combinat amb la baixa natalitat abans esmentat comporta un envelliment progressiu de la població espanyola.
- L'estabilitat demogràfica de la població ha durat fins a l'inici del segle XXI. El baix creixement natural s'ha vist corregit a l'alça per un augment de la natalitat provocat per la forta immigració rebuda a partir de l'any 1998, integrada per adults joves procedents principalment de països en vies de desenvolupament (el Marroc, l'Àfrica subsahariana, l'Equador) i de nous països incorporats a la UE (Romania). La conseqüència ha estat un augment de la taxa de natalitat fins a valors propis dels anys 80 del segle passat. (taxa de natalitat: 11 el 2007)

http://www.educaplus.org/geografia/mun_piramides.html

